

ARCHITECTURAL DESIGN CONCEPT, PHILOSOPHY AND THEORY

Chapter 1: Introduction

Concept = มโนทัศน์

Concept อาจเรียกได้หลายอย่างเช่น แนวความคิด / ความคิดรวบยอด / ภาพลักษณ์ ฯลฯ

Concept สามารถอยู่ในหลายลักษณะไม่ว่าจะเป็น sketch (ภาพร่าง), an object (วัตถุ), an image (ภาพ), a word (คำ) หรือ a text (บท)

และข้อมูลหลายประเภทไม่ว่าจะเป็นข้อจำกัด ความต้องการเฉพาะ (ของโครงการหรือของผู้ออกแบบ) หรือ จุดเด่นของโครงการ ก็สามารถเป็นจุดกำเนิดของ Concept ได้ทั้งนั้น

Concept = มโนทัศน์

“Traditionally, during or following the act of digesting and interpreting the programme of requirements, or brief, the designers’ next undertaking leads to the formation of a concept. However, as exemplified in the work of Frank Gehry and Bernard Tschumi, a concept can either precede or follow the outset of a design process; theoretical concepts either being applied to a project or derived from it.” (Porter, 2004: 331)

Concept สามารถเกิดขึ้นได้ในหลายช่วงของการคิด/ออกแบบ

Philosophy = ปรัชญา

การศึกษาถึงความรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ

Philos (Love) + Sophia (Wisdom)

ปรัชญาถูกแบ่งออกเป็นสองสายหลัก คือ

- ปรัชญาบริสุทธิ์: อภิปรัชญา (Metaphysics) เกี่ยวกับความจริงแท้, ญาณปรัชญา (Epistemology) เกี่ยวกับความรู้, คณิตวิทยา (Axiology) เกี่ยวกับคุณค่า
- ปรัชญาประยุกต์: ศาสตร์เฉพาะทาง + ปรัชญาบริสุทธิ์
- ปรัชญาทางสถาปัตยกรรมก็ถือเป็นหนึ่งในปรัชญาประยุกต์

Theory = ทฤษฎี

ตามรากศัพท์ทฤษฎีหมายถึงการไตร่ตรอง แต่ในปัจจุบันส่วนใหญ่จะหมายถึง แนวคิด ชุดความรู้ กฎเกณฑ์ หรือวิถีปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ทฤษฎีอาจจะถูกหรือผิดก็ได้ขึ้นอยู่กับการทดลองหรือพิสูจน์ในภายหลัง

ทฤษฎีทางสถาปัตยกรรม เป็นแนวคิด มโนทัศน์ หรือกฎเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นตัวกำหนดกระบวนการออกแบบ หรือปฏิบัติทางสถาปัตยกรรม

Theory = ทฤษฎี

ทฤษฎีทางสถาปัตยกรรมสามารถแบ่งได้หลายวิธี เช่น

- แบ่งตามลักษณะความรู้ที่เกี่ยวข้อง (ปีลดา เทวกุล, 2545; 2554)
 - ทฤษฎีองค์ความรู้ในสถาปัตยกรรม (Positive Theory in Architecture)
 - ทฤษฎีสถาปัตยกรรม (Architectural Theory)
- แบ่งตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหา (ฐานิศวรรค์ เจริญพงศ์, 2545)
 - ทฤษฎีเชิงบรรยาย
 - ทฤษฎีเชิงบรรทัดฐาน
 - ทฤษฎีเชิงพฤติกรรม

Theory = ทฤษฎี

แบ่งตามความเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาอื่น (ฐานิศวร์ เจริญพงศ์, 2545)

- ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสถาปนิกกับเจ้าของโครงการ เช่น การปฏิบัติวิชาชีพและจรรยาบรรณ
- ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ "กรรมวิธี" การออกแบบ
- ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประเด็นทางสังคมและประวัติศาสตร์
- ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์
- ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมิติทางสุนทรียภาพ

Theory = ทฤษฎี

แบ่งตามยุคสมัย

- ทฤษฎีสถาปัตยกรรมสมัยคลาสสิกโบราณ/ สมัยกลาง/ สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ/ สมัยบาโรคและรอกโกโก/ สมัยคริสต์ศตวรรษที่ 18/ สมัยคริสต์ศตวรรษที่ 19/ ทฤษฎีสถาปัตยกรรมโมเดิร์น/ ทฤษฎีสถาปัตยกรรมภายหลังโมเดิร์น (สันติรักษ์ ประเสริฐสุข, 2552)
- ทฤษฎีสถาปัตยกรรมแบบคลาสสิก/ สถาปัตยกรรมโรแมนติก/ สถาปัตยกรรมสมัยใหม่/ สถาปัตยกรรม "พัน" สมัยใหม่ (ฐานิศวร์ เจริญพงศ์, 2545)
- ทฤษฎีทางสถาปัตยกรรมช่วงประวัติศาสตร์จากทวีตยูเรเชียถึงก่อนสมัยใหม่/ ช่วงสมัยใหม่/ ช่วง "หลัง" สมัยใหม่หรือโพสต์โมเดิร์น/ ช่วงผู้สืบทอดใหม่ (ปิยลดา เทวกุล, 2545; 2554)

ทำไมต้องเรียนรู้เกี่ยวกับแนวความคิดปรัชญา และทฤษฎี

การทำความเข้าใจแนวคิด ปรัชญา และทฤษฎี มีส่วนสร้างความเข้าใจต่อผลงานและกระบวนการออกแบบสถาปัตยกรรม

การทำความเข้าใจผลงานหรือกระบวนการออกแบบนั้นต้องอาศัยความเข้าใจถึงบริบท (ของช่วงเวลา ของสถานที่) ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับบริบทที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้นหรือนำมาสู่การเกิดแนวคิด ปรัชญา และทฤษฎีนั้น ๆ

ความเข้าใจต่อผลงานและกระบวนการออกแบบ น่าจะนำไปสู่ความคิดเชิงสหวิทยาการ ซึ่งอาจนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์แนวคิดที่เหมาะสมสำหรับงานสถาปัตยกรรมในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

ฐานิศวร์ เจริญพงศ์. (2545). *สรรพสาระจากทฤษฎีสถาปัตยกรรมตะวันตก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิยลดา เทวกุล ทวีปริงษ์พร, ม.ล. (2547). "ว่าด้วยทฤษฎีสถาปัตยกรรม". *พัฒนาการวิชาการสถาปัตยกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (พิมพ์ครั้งแรกใน *สถาปัตยกรรม*. 1/2545, 8-20.)

ปิยลดา เทวกุล ทวีปริงษ์พร, ม.ล. (2554). *คำ ความคิด สถาปัตยกรรม ว่าด้วยทฤษฎีสถาปัตยกรรมในโลกโพสต์โมเดิร์น*. กรุงเทพฯ: ลายเส้น พิมพ์ลิขิต.

สันติรักษ์ ประเสริฐสุข. (2552). *สุนทรียศาสตร์และทฤษฎีสถาปัตยกรรมตะวันตก: จากคลาสสิกถึงดีคอนสตรัคชัน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Porter, T. (2004). *Archispeak: An Illustrated Guide to Architectural Terms*. London; New York: Spon Press.